

Studiecentrum voor kernenergie is te vaak rechter en partij

20231204 De Standaard, p.26-27

Bram Claeys, Alex Polfliet, Aviel Verbruggen, Luc Barbé

KERNENERGIE Als het gaat over kernenergie, overstemt het geluid van het SCK de onafhankelijke informatie, stellen vier experts vast.

Stel je voor dat onze regering aan een federatie van producenten van frisdranken vraagt of het nuttig is om een informatiecampagne voor frisdranken te lanceren. Natuurlijk zou het antwoord 'ja' zijn. Pers en publiek zouden verontwaardigd zijn. 'Wat een belangenconflict!', zou de kritiek luiden. Die federatie zou immers rechter én partij zijn.

In de nucleaire sector zijn dergelijke situaties schering en inslag. In december 2021 vraagt de federale regering het Studiecentrum voor kernenergie (SCK) advies over kleine [AV1] kernreactoren, 'Small Modular Reactors' of SMR's. Natuurlijk vindt het SCK dat een goed idee. Meer nog, ze wil zo een kleine reactor zelf bouwen. Het SCK is niet alleen een wetenschappelijke instelling, het is ook exploitant van kernreactoren en is al jaren op zoek naar een doorstart. De bouw van een SMR zal werk opleveren voor het personeel en goed zijn voor de uitstraling van de instelling.

Dat het SCK lid is van het Belgisch Nucleair Forum, de lobbygroep van de nucleaire sector, spreekt boekdelen. Anders gezegd: over het nut van de bouw van een SMR is in ons land geen advies gevraagd aan een onafhankelijke instelling of aan deskundigen die de voor- en nadelen van de SMR kan afwegen. Wel is het hoge woord gevoerd door het SCK, dat eigenbelangen heeft bij de bouw van een SMR. Als er een prijs zou bestaan voor het belangenconflict van het jaar, weten we al naar wie de eerste prijs gaat.

We trekken niet in twijfel dat het SCK veel expertise heeft. Het probleem is dat het SCK in tal van dossiers rechter en partij is. Je hebt in kernenergiedossiers geen open en rijk debat zoals we dat kennen in andere sectoren. Over bijvoorbeeld gezondheidszorg en mobiliteit is er een permanent maatschappelijk debat, met experts, journalisten, politici en middenveldorganisaties en een waaier aan meningen. Dat schuurt af en toe, maar zorgt voor helderheid in de keuzes die politici moeten maken.

Nucleair kenniscentrum

Als het gaat over kernenergie, zijn er wel stemmen uit de wetenschappelijke wereld, ngo's en politieke partijen, maar het geluid van het belanghebbende SCK overstemt de onafhankelijke informatie. Een uitzondering was een advies van de Hoge Gezondheidsraad over kernenergie, maar dat werd onder meer door het SCK onmiddellijk als niet relevant gelabeld zodat er geen debat over plaatsvond. In deze sector worden discussies, als die er al zijn, binnenskamers gehouden. Dit is niet goed voor de besluitvorming noch voor de democratie en niet langer houdbaar.

Er is een eenvoudige oplossing. In de gezondheidszorg hebben we al twintig jaar het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE). Deze instelling geeft onafhankelijk en deskundig advies over gezondheidskwesties. Voordien wogen de zorgverstrekkers en ziekenfondsen heel zwaar op de besluitvorming, waarbij er uiteraard een belangenconflict was. Met het KCE hebben regering en samenleving een bron en platform van onafhankelijke en veelzijdige feiten en inzichten nodig voor een goede besluitvorming.

Een soortgelijk kenniscentrum over kernenergie bekommt België het eenvoudigst door het SCK te splitsen in twee instellingen. De SCK-zetel [AV2] in Brussel zou veranderen in een [AV3] Kenniscentrum voor Nucleaire Vragen. De SCK-vestiging in Mol is dan louter exploitant van onderzoeksreactoren.

De eerste instelling is net zoals het KCE onafhankelijk, de tweede is nucleair exploitant. De eerste kan uiteraard geen lid zijn van het Belgisch Nucleair Forum, de tweede wel. Het Onderzoeks- en Kenniscentrum zou bevoegd zijn op gebied van nucleaire veiligheid, stralingsbescherming, proliferatie en nucleair afval. De regering en overheidsinstanties zouden er studies bij kunnen bestellen.

Bovendien zou ook het middenveld een belangrijker rol moeten spelen in deze debatten. Dat kan bijvoorbeeld door de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling systematisch te consulteren over deze vragen en ook de Hoge Gezondheidsraad erbij te betrekken.

Een aandachtspunt van het nieuwe Kenniscentrum voor Nucleaire Vragen zou nucleaire proliferatie moeten zijn. De experts van *The Bulletin of Atomic Scientists* stellen dat we sinds 1947 nog nooit zo dicht bij een risico op een alles verwoestend kernwapenconflict geweest zijn als vandaag. Ons land zou een veel actievere rol moeten opnemen in de strijd tegen nucleaire proliferatie en voor internationale veiligheid.

De SMR die het SCK wil bouwen, zou werken op speciale brandstof, MOX. Die bevat plutonium afkomstig van opwerking van bestraalde splijtstof. Dat betekent een nieuwe lancering van de plutonumeconomie, terwijl België in 1993 besliste om het plutoniumpad te stoppen. De terugkeer van het SCK naar het plutoniumpad werd genomen zonder advies van externe experts. Met de splitsing van het SCK zou dat onmogelijk worden.

Wat ook je mening is over het gebruik van kernenergie, de voorgestelde splitsing van het SCK is nuttig voor de gemeenschap om gefundeerde en onafhankelijke adviezen te bekomen.